Kandidatnummer: 111XXX-Y	Arknummer: 1
Fagkode: NOR1267	Totalt antall ark: 5

Oppgave 1

Svanen som ingen kunne målbinde

Den vedlagte teksten «I hodet på et produkt som ikke klarte kravene» er en del av en forbrukerkampanje, lansert av Svanemerket 29. mai 2023. Kampanjen ble formidlet både digitalt og gjennom trykte annonser.

Når det gjelder den retoriske situasjonen, tekstens kairos, kan man tenke seg at det påtrengende problemet er at Svanemerket ønsker å formidle til forbrukerne hvilken jobb de gjør for å ta vare på helse, klima og miljø. De ønsker kanskje også å vise at når forbrukerne velger svanemerkede produkter, kan de stole på at produktene er trygge. Det retoriske publikummet er sannsynligvis de mottakerne som er litt ekstra opptatt av å ta gode valg for sin egen helse og planeten vår.

Mange vil nok si at Svanemerket har en sterk innledende etos, da de er et miljømerke opprettet av myndighetene. Allikevel tar de noen grep for å styrke sin etos ytterligere. De viser at de både har god moral og vil det beste for folk når de sier at «... de må være så strenge for at forbrukerne skal være sikre på at de tar et bedre valg for helse, miljø og klima»,

Teksten appellerer også til mottakernes følelser, ved å bruke en lettbeint humor. Budskapet formidles av et produkt som «ikke klarte kravene», som igjen viser at Svanemerket er noen forbrukerne kan stole på, ved at ikke alle produkter slipper gjennom nåløyet. Produktet i teksten kommer med en humoristisk innskytelse, når det avslutter med et ønske om å «... leve opp til de fordømte kravene deres neste gang. Miljønerder!»

Som en oppsummering kan man si at Svanemerket fremstår som et etisk og folkelig miljømerke. Gjennom bruk av humor viser de at de er noen forbrukerne kan ha tillit til, og det er rimelig å anta at dette er en kampanje de fleste legger merke til.

Kandidatnummer: 111XXX-Y	Arknummer: 2
Fagkode: NOR1267	Totalt antall ark: 5

Kildeliste

Svanemerket. (2023, 29. mai). *I hodet på et produkt som ikke klarte kravene.* Svanemerket.no. https://svanemerket.no/markedsforing-og-kommunikasjon/kampanjer/vanskelig-a-fa-enkelt-a-velge/.

Kandidatnummer: 111XXX-Y	Arknummer: 3
Fagkode: NOR1267	Totalt antall ark: 5

Oppgave 3

Før jeg traff deg

Novellen «Jazz meg opp» er en del av novellesamlingen *Slemme jenter*, skrevet av Monica Goksøyr i 2023. Gjennom bruk av språklige virkemidler og andre litterære teknikker, kan teksten sies å fremstille forskjellen mellom betinget og ubetinget kjærlighet, og hvordan man ofte aksepterer det man har blitt oppdratt til å tro at man fortjener, selv om dette går på bekostning av den man er.

Motivet i teksten er et kjærestepar som skal passe kjæledyret til kusinen til kvinnen i paret. De tror i utgangspunktet at kjæledyret er en katt, men når de kommer for å hente henne, viser det seg at det er en tynn, og kanskje litt utiltrekkende hund. De tar med hunden hjem, og opplevelsene kvinnen deler med hunden over de neste dagene, får henne muligens til å innse nye ting om både seg selv og forholdet hun er i.

Novellen kan kanskje sies å tematisere hvordan vi undertrykker oss selv for å passe inn i noen andres oppfatning eller forventning av oss. Noen ganger merker vi ikke dette selv, men trenger nye erfaringer eller perspektiver for å forstå at vi kanskje egentlig ikke er lykkelige i det livet vi lever. For kvinnen i denne novellen, kan man kanskje si at dette nye perspektivet utløses av en hund som gir henne en ubetinget form for kjærlighet, som hun kanskje ikke har opplevd før.

Novellen har en personal forteller, og synsvinkelen ligger hos kvinnen i kjæresteparet. Historien fremstår som at den blir fortalt fra kvinnen til hunden, Freyja, i ettertid av perioden de passet henne. Dette er med på at leseren får oppleve handlingen fra innsiden, fra kvinnens perspektiv, og man kan derfor også kanskje kjenne seg igjen i flere av følelsene kvinnen kjenner på. Valget av fortellertype kan dermed være med på å forsterke novellens tema.

Når det gjelder novellens komposisjon, er diskursen synkron, og historien fortelles kronologisk. Historien starter med en kort eksposisjon, der paret henter Freyja, og det kan virke som begge to blir forvirret og skuffet over synet av hunden. Her kan man også se tendenser til hvilket syn kjæresten har på kvinnen: «Kjærasten min såg på meg som om eg hadde gjort noko veldig dumt. – Dette får vere ditt ansvar, sa han». En lignende opplevelse får man også på bilturen deres hjem, da kvinnen tenker: «Eg hadde dårleg samvit, visste like godt

som han at eg ikkje dugde til å ta ansvar for noko ...». Dette kan kanskje tolkes som at kjæresten har lave forventninger til kvinnen, noe som skinner gjennom på en slik måte at kvinnen også får lave forventninger til seg selv. Historien fortelles retrospektivt, som at kvinnen ser tilbake på denne tiden og reflekterer over hvilken betydning Freyja hadde for henne. En mulig tolkning av dette kan være at kvinnen innså at hun manglet noe i livet, og ikke lenger vil leve opp til noen andres forventning til henne. På denne måten benyttes komposisjon til å antyde novellens tematikk.

Gjennom bruk av språklige virkemidler skildrer Goksøyr hvordan forholdet mellom kvinnen og Freyja utvikler seg. På bilturen hjem benyttes det en simile for å beskrive den ukomfortable stemningen som har oppstått mellom kvinnen, kjæresten og hunden: «... det kjendest som å stå i heisen med ein framand ...». Videre når de har kommet hjem skjønner ikke kvinnen hvorfor Freyja følger etter henne overalt og stirrer på henne med «... det brune forventningsfulle blikket.» Men så kjenner kvinnen seg igjen i henne: «Plutseleg såg eg meg sjølv, 20 år gammal i kø til ein utestad i byen, klar for kjærleiken». Dette kan kanskje tolkes metaforisk som at måten Freyja følger etter henne på, med et håp om å motta kjærlighet, er samme måte hun føyer seg etter den personen som tilbyr henne det samme. Kanskje er det det hun ønsker seg mest i verden. Den videre handlingen skildrer flere situasjoner der det kan virke som at kvinnens kjæreste prøver å få henne til å legge lokk på seg selv. Kvinnen og Freyja leker med en filledokke, og begge to blir ivrige i situasjonen. «Ikkje jazz henne opp, da ...» sier kjæresten. Som at han ikke liker at kvinnen slår seg litt løs. Da kvinnen tenker: «Forstod han ikkje at du måtte ventilere litt, at du ikkje kunne brenne inne med alt», kan dette igjen muligens tolkes metaforisk som at kvinnen også føler at hun har mye innestengte følelser som må slippes ut, men som ikke passer seg med den forventningen kjæresten har til henne.

Vendepunktet i novellen oppstår når kvinnen har tatt med Freyja ut på tur, og de bestemmer seg for å springe frem til parken. I parken får Freyja et slags anfall, der hun fyker rundt og rundt. Kvinnen blir først bekymret, men skjønner etter hvert at «... du berre sleppte deg litt laus». Etter dette begynner kvinnen å heie på henne, for at hun skal løpe fortere, og hun tenker for seg selv: «Eg vurderte nesten å løyse deg frå bandet, men kven veit kva som då kunne hendt?». En mulig tolkning kan være at dette, i overført betydning, er kvinnen selv som

vurderer å slippe seg løs fra forventningene, fra båndet, andre har til henne. Hun tenker kanskje at det er fristende, men er samtidig redd for hva som kan skje, og hvilke konsekvenser det får. Allikevel, etter denne episoden, virker det som om kvinnen føler seg friere. Hun springer ut av dusjen, med gjennomvått, sjamponert hår, for å gå tur med Freyja. «Vi tusla litt rundt i dei stille gatene, nakne begge to, det kjendest luftig og lett». Kanskje kjenner hun seg nå naken og fri fra forventninger, og kjenner på en letthet over å gjøre de tingene som faller henne inn, i stedet for å holde seg selv tilbake. Dette er igjen med på å underbygge novellens tematikk, der kvinnen kanskje ikke selv har vært klar over hvordan hun har skjult sider av seg selv, som hun ikke har følt har vært bra nok, i frykt av å ikke motta kjærlighet. Ved å passe en hund, som nesten utelukkende tilbyr ubetinget kjærlighet, føler hun nå at hun igjen kan være den versjonen av seg selv som gjør henne lykkelig, uaffektert av hvilke konsekvenser det kan ha.

Som avslutning kan man si at Goksøyr benytter flere virkemidler, spesielt metaforer, for å formidle et viktig budskap, der det er greit å være den man er, og ikke prøve å endre seg for å passe inn i noen annens forestilling om hvordan man bør være. Bruken av blant annet fortellertype og komposisjon, lar leseren utforske sider rundt denne tematikken, og kanskje også reflektere rundt sine egne væremåter og liv.

Kildeliste

Goksøyr, M. (2023). Jazz meg opp. I *Slemme jenter.* Aschehoug.